

Tantárgy neve: Összefüggő szakmai gyakorlat	Tantárgy Neptun kódja: Tárgyfelelős intézet: Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. habil Szabó-Tóth Kinga egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): --	
Javasolt félév: 7.	Előfeltétel: BTBNSZM101, BTBNSZM102, BTBNSZM204, BTBNSZM205, BTBNSZM206 BTBNSZM304, BTBNSZM403, BTBNSZM401 BTBNSZM501
Óraszám/félév: 300 (280 terepen, 20 tantermi óra)	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 30	Munkarend: nappali
Tantárgy feladata és célja: <p>A gyakorlat célja annak bizonyítása, hogy a hallgatók (a vonatkozó KKK alapján, lásd: 18/2016(VIII.5.) EMMI rendelet) felkészültek a szociális munkára vonatkozó globális alapelvek, tudományos és szakmai eredmények, etikai követelmények és alapvető módszerek birtokában képesek a szociális munka, mint hivatás művelésére, elsődlegesen a gyermekjólét és a szociális szolgáltatások szélesen értelmezett területein. Elkötelezettek a társadalmi egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése, a jólét növelése és a demokratikus értékek iránt, felkészültek az ezek érdekében történő szakszerű és felelős gyakorlati szociális munka végzésére. A képzés megfelel a szociális képzésekre vonatkozó hazai és nemzetközi szakmai elvárásoknak, illeszkedik az európai térség hasonló szakképzettségeivel szemben támasztott követelményekhez. Az alapszakon végzettek felkészültek tanulmányaik mesterképzésben történő folytatására.</p> <p>Rendelkezik a következő kompetenciákkal:</p> <p>a) tudása</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismeri és érti a szakmai területhez kapcsolódó pszichológiai, jogi, pedagógiai, egészségügyi, szociológiai tudományok szociális munkához tartozó fogalomkészletét. - Ismeri és érti a humán fejlődésre, a társadalmi rendszerre, tagozódásra, intézményekre és szervezetekre, a gazdasági fejlődésre vonatkozó főbb elméleteket. - Ismeri és érti a társadalom működését, a társadalmi folyamatokat, a társadalmi és szociális problémák keletkezését, jelenlétét és a veszélyeztető tényezőket, valamint, hogy mindezek hogyan hatnak az egyes emberekre, családokra, csoportokra, szervezetekre és közösségekre. - Ismeri és érti a társadalompolitika területeit, a szociálpolitika meghatározó irányait, elosztási mechanizmusait, valamint az egyéni, családi, közösségi élethelyzetekben, és a társadalmi és szociális problémák kezelésében alkalmazható szociálpolitikai alapelveket és technikákat. - Ismeri és érti a társadalmi egyenlőtlenségeket, megismeri az egyenlőtlenségek és a kirekesztés csökkentése érdekében felhasználható szociálpolitikai eszközöket. - Ismeri és értelmezi a kisebbségi és többségi társadalom kapcsolatának dinamikáját és ehhez kapcsolódóan a kisebbségi egyéni és közösségi jogokat. - Ismeri és értelmezi az emberi szükségleteket, a társas viselkedés pszichológiai tényezőit, az emberek és a környezetük közötti interakciókat. - Ismeri és érti a szociális munka szerepét, lényegét, funkcióit, komplexitását, multi, inter-diszciplináris jellegét. - Ismeri és értelmezi a szociális munkához kapcsolódó jogi területek szabályozását, különös tekintettel az emberi és gyermeki jogokra, a szociális és gyermekvédelmi jogi szabályozásra. - Érti és átlátja a társadalomtudományi kutatások alapjait, a szakterület kutatási területeit és módszereit. - Érti és átlátja a szociális munka jogi, társadalmi és ökológiai kontextusát, a szociális munkára vonatkozó közvitákat és jellemző, elterjedt véleményeket, a szociális munka alapvető elméleteit, modelljeit és folyamatait. - Ismeri a szociális munka beavatkozásra, együttműködések kialakítására, szociális problémák megelőzésére és kezelésére felhasználható módszereit, eljárásait. - Ismeri a szociális szolgáltatási rendszert, a közszféra, valamint a magánszféra - ezen belül civil-, egyházi, piaci szféra - rendszereit, átlátja a szociális szervezetek működését és abban a szociális szakemberek szerepeinek, tevékenységének formáit. 	

- Ismeri más segítő szakmák kompetenciaköreit, felkészült a gyakorlat során felmerülő problémák szakmai illetékességének felismerésére, és más szakmák szakembereivel való szakszerű együttműködésre.

b) képességei

- Képes eligazodni a szociális terület mélyebb összefüggései, valamint a gyakorlat által felvetett konkrét társadalmi problémák és lehetséges megoldási módszerek, modellek között, és képes új szolgáltatások kialakításában közreműködni a megelőzés és a problémakezelés érdekében.

- Képes kritikus szemlélettel és reflektív módon megfogalmazni a társadalmi és szociális problémákat, a veszélyeztető tényezőket és a problémakezelés folyamatát.

- Képes megkülönböztetni a vélekedéseket, sztereotípiákat, előítéleteket a bizonyítékokkal alátámasztott társadalmi tényektől, leírásoktól, elemzésektől.

- Képes a bizalomépítésre, a nyílt, hiteles, hatékony kommunikációra.

- Képes szükségletfelmérésre, az egyén és környezete közötti folyamatoknak, kölcsönhatásoknak, problémáknak holisztikus elemzésére.

- Felismeri a szolgáltatásokat igénybe vevők autonómiáját tiszteletben tartó proaktív szemléletű, életminőséget szolgáló, javító, konstruktív problémakezelés, valamint a források és a kockázatok elemzésének szükségességét.

- Felkészült a szakmai csapatmunkára, a partneri együttműködésekre az érintettekkel, szakmai szervezetekkel, a társszakmák és a közigazgatás szakembereivel, önkéntesekkel.

- Képes áttekinteni a szociális munka szakterületeinek dokumentációit, a kapcsolódó szakmai feladatokat.

c) attitűdje

- Érzékeny és nyitott a társadalmi és szociális problémákra, elkötelezett és felelősséget vállal a szakma értékei és a társadalmi szolidaritás ügye mellett.

- Elkötelezett a társadalmi egyenlőség, a demokratikus értékek, a jogállamiság és az európai értéközösség mellett.

- Elkötelezett a szakmai etikai alapelvek gyakorlati alkalmazására, valamint a jogi és etikai keretek közötti felelős cselekvésre.

- Nyitott mások megismerésére, empátiával viszonyul az emberekhez, családokhoz, csoportokhoz és közösségekhez.

- Nyitott az új módszerekre, eljárásokra, szakmai eredményekre és innovációkra; elkötelezett a korszerű szociális munka tudományos és gyakorlati eredményeinek megismerésére és alkalmazására.

- Nyitott a szakmai továbbképzés formáira, önállóan és felelősen törekszik az önismeret, az önreflexió, a kommunikáció és a szakmai módszerek fejlesztésére.

- Elfogadja és a gyakorlatban is megvalósítja az egészségmegőrző szemléletet és életvitelt.

d) autonómiája és felelőssége

- Munkáját minden körülmények között felelősen, a szociális munka értékeit és alapelveit, a szakmai etikai kódex iránymutatásait figyelembe véve, elméleti és gyakorlati megalapozottsággal végzi és képviseli.

- Felelősséget vállal a szolgáltatásokat igénybe vevők életébe történő beavatkozásért.

- Felelősséget vállal a rábízott információkért, valamint a dokumentációban rögzített adatokért, titoktartási kötelezettségét megtartja.

- Autonóm módon képes felismerni szerepét és helyét a szociális munka közvetlen gyakorlatában, a különböző szinteken megvalósuló csapatmunkában. Kommunikációjáért hatáskörén belül mindenkor felelősséget vállal.

- Szakmai fejlődésének tudatos és felelős irányítója, képzésekben és továbbképzésekben, szupervízióban fejleszti önismeretét, önértékelését és szakmai tudását.

- Tevékenységét a kritikai gondolkodáson alapuló, kiszámítható, következetes, autonóm munkavégzés, a saját tevékenységre vonatkozó reflexiók jellemzik.

A gyakorlat közvetlen céljai

- A gyakorlat célja, hogy felkészítse a hallgatót az elméletben tanultak gyakorlati alkalmazására és elősegítse a szakmai készségek fejlesztését, a személyes kompetencia megtapasztalását.
- A terepgyakorlat lehetővé teszi, hogy a hallgatók együtt dolgozzanak gyakorlati szakemberekkel, akik mellett elsajátíthatják a szakma fogásait, s akik az elméleti képzéssel egyenrangú feladatot ellátva megismertetik a hallgatókat a szociális problémák gyakorlatban megjelenő formáival, másrészt segítik a problémák szélesebb összefüggésekben való elhelyezését.
- A hallgató a gyakorlat során megismerkedik az adott segítő intézmény struktúrájával, szervezeti rendszerével, azokkal a szociális ellátási feladatokkal, amelyek az adott intézményben egy szociális szakember munkája során felmerülhetnek. Megismeri az intézmény ellátási régiójának szociális

jellemzőit, az intézmény és a területén lévő más szociális intézmények kapcsolatát, együttműködéseit.

- A hallgató a tereptanár irányítása mellett bekapcsolódik az ügyfelekkel folyó munkába. Részt vesz az intézményhez érkezést követő első interjú felvételében, a szociális kontextus vizsgálatában (családi környezet felmérésevel), a támpontok értékelő feldolgozásában és az intervenciók terv elkészítésében, amely tartalmazza a forrásrendszerekkel való kapcsolatfelvételt és az esetmenedzselési feladatokat is.
- A terepgyakorlat mindezek által lehetővé teszi a hallgató gyakorlati kompetenciájának értékelését. A hallgató a gyakorlatban való megnyilvánulásai alapján visszajelzést kap szakmai alkalmasságáról, illetve esetleges alkalmatlanságáról.

A terepgyakorlaton közreműködők feladatai

Terepintézmény

Az intézmény megfelelő végzettségű és felkészült tereptanárt jelöl ki.

Biztosítja a gyakorlathoz szükséges tárgyi és egyéb feltételeket, segíti a gyakornokot, hogy megismerhesse az intézmény struktúráját, szervezeti egységeit, az ott dolgozó szociális szakemberek feladatait, mindennapi munkáját. Hozzájárul, hogy a hallgató betekinthessen a szükséges dokumentációkba. Lehetőséget ad arra, hogy a hallgató részt vegyen az intézmény munkaértekezletein, és amennyiben van, az esetmegbeszélő találkozókra, esetleg szupervízió is. Elősegíti az intézmény ellátási területének, a terület szociális jellemzőinek, az intézmény és a társintézmények kapcsolatának, együttműködésének a megismerését. Lehetővé teszi, hogy a hallgató bekapcsolódjon a kliensekkel való munkafolyamatokba, önállóan dolgozzon néhány esettel. Munkájáról a hallgató gyakorlati naplójával, a félév végén az esetek leírásával, illetve két esettanulmányban ad számot.

Tereptanár

Tereptanár lehet az a felsőfokú szociális végzettséggel rendelkező szakember, aki: egyrészt

- Az adott szociális intézményben dolgozik,
- szociális munkát végez **közvetlen klienskapcsolatban**,
- legalább 2 éves szakmai gyakorlattal rendelkezik,
- kapcsolatot tart a gyakorlat szakmai vezetőjével,
- munkahelye, munkatársai támogatják abban, hogy tereptanári feladatokat vállaljon,

másrészt vállalja:

- a gyakorlathoz szükséges feltételek optimális biztosítását,
- a hallgató terepen történő tanulásának segítségét,
- a hallgató munkájának szakmai vezetését,
- már a gyakorlat elején a távollétében őt helyettesítő kolléga megnevezését,
- a terepmunka értékelését.

A tereptanár felelősséget vállal a gyakorlat megtervezéséért, megszervezéséért, levezetéséért, elemzéséért és értékeléséért. Ebbe az alábbiak tartoznak:

- a **"Az általános szociális munka gyakorlatra jelentkezés"** lap kitöltése és aláírása,
- a **"Tanulmányi Megállapodás"** hallgatóval történő közös elkészítése,
- a konkrét hallgató tudásának és készség szintjének megfelelő esetek kiválasztása,
- egyéni konzultációs lehetőség biztosítása a hallgató számára - heti rendszerességgel,
- szükség szerinti konzultáció a szakmai vezetővel,
- a gyakorlat befejezésekor, a hallgatóval való közös értékelést követően a tereptanár,

az írásos minősítés részeként egy **ötfokozatú skálán értékeli** a hallgató gyakorlatát.

(A részletes írásbeli értékelés javasolt szempontjai a **Terepgyakorlat értékelése** dokumentumban található)

A Hallgató feladatai és felelőssége:

A hallgató és a tereptanár együttesen felelős a gyakorlat elején megkötendő "Tanulmányi megállapodás" elkészítéséért, s azon körülmények biztosításáért, melyek mind a tanuláshoz, mind a hallgató kompetenciájának bizonyításához szükségesek. A terv végrehajtása közben nehézségekbe ütköző hallgatónak rövid időn belül tudatnia kell ezt tereptanárával és a szemináriumvezetővel, annak érdekében, hogy gyors segítséget kaphasson nehézségei leküzdéséhez.

- A hallgató a gyakorlat ideje alatt alkalmazkodik az intézmény munkarendjéhez és a tereptanárral megbeszélte munkarendben végzi a terepgyakorlatát. Ez az idő lehetőleg a tereptanár beosztásával egyező időben legyen. **A gyakorlatnak a terepintézményben töltendő időtartama minimum 280 óra. Ehhez társul a 20 óra gyakorlat előkészítő és feldolgozó szeminárium, melynek időpontjait az órarendben félév elején közöljük.**
- A hallgató akkor sem hiányozhat, ha egyéni tanrend engedéllyel rendelkezik, vagy párhuzamosan más képzésben is részt vesz. Ha már munkaviszonya van a hallgatónak, kötelessége, hogy a gyakorlat időtartamára megoldást találjon munkahelyi elfoglaltságának esetleges időbeli átrendezésére a gyakorlat sikeres teljesítése érdekében.
- A hallgató részt vesz a Tanulmányi megállapodásban rögzített tereptanári konzultáción, az intézményi team/stáb munkaértekezleteken, esetmegbeszéléseken, /szupervízió/ és egyéb szakmai megbeszéléseken.
- Hiányzás csak orvosilag indokolt és igazolt esetben lehetséges. Ha a hallgatót egészségi állapota akadályozza a gyakorlólóhelyen való megjelenésben, azt minden esetben köteles mind a tereptanár, mind a szemináriumvezető felé jelezni. A hiányzás nem haladhatja meg a **két hetet**. Amennyiben meghaladja, a gyakorlatot a kiesett idővel meg kell hosszabbítani. Hosszantartó betegség esetén a tanszék engedélyezheti a gyakorlat pótlását.
- A hallgató alkalmazkodik a fogadó intézmény stratégiai és gyakorlati célkitűzéseire, ami nem jelenti azt, hogy jobbító szándékú javaslatait az adott körülmények között a megfelelő formában ne tehetné meg.
- A hallgató „A Szociális Munka Etikai Kódex” előírásait a gyakorlat során mindenkor betartja. (http://www.3sz.hu/sites/default/files/Etikai_Kodex_2022.pdf)

Az Egyetem felelőssége és feladatai:

A 230/2012(VIII.28) Kr. 15.§-a értelmében az egyetem együttműködési megállapodást köt a terepintézményekkel a szakmai gyakorlat kereteiről és a feladatmegosztásáról.

A Szociális Munka Tanszék vállalja, hogy

- a szakmai vezető közreműködésével rendszeres munkakapcsolatot tart a gyakorlólóhellyel, a szakmai gyakorlat képzési terve szerint felkészíti a hallgatókat;
- a gyakorlók képzési igényeit figyelembe vevő, a képzés célkitűzéseivel összhangban szempontokat ad a szakmai gyakorlólóhelynek és az ott dolgozó tereptanárnak a közösen elkészítendő gyakorlati képzési programhoz, a gyakorlat megvalósításához;
- szempontokat ad a gyakorlók szakmai készségeinek és gyakorlati kompetenciájának értékeléséhez.

A gyakorlat szakmai vezetőjének felelőssége és feladatai:

A szakmai vezető feladata elsősorban a gyakorlat általános kereteinek megteremtése, ezen belül is az alábbiak:

- A jelentkezési lapok szerint a terephely elfogadása vagy kellő indoklással alátámasztott elutasítása.
- A gyakorlatok előkészítése: a hallgatók tájékoztatása a gyakorlat céljairól, feltételeiről stb; számukra a jelen összefoglaló eljuttatása.
- A tereptanárok felkérése és felkészítése.
- Biztosítja a terephely, illetve a tereptanár számára a képzés tantervét, valamint a gyakorlati képzésre vonatkozó dokumentumokat, valamint az aktuális változásokról történő tájékoztatást.

- A gyakorlathoz kapcsolódó tereptanári megbeszélések szervezése.
- Problémás helyzetekben közös megbeszélések szervezése, lebonyolítása
- A szakmai vezető vezeti a terepgyakorlat előkészítő és feldolgozó szemináriumot, amelynek célja, hogy segítse a gyakorlat tapasztalatainak feldolgozását, támogassa a hallgatót az önmagára és a gyakorlati munkára vonatkozó reflexióiban.
- A szemináriumi munka keretében segíti a hallgatót a szolgáltatástípushoz kapcsolódó szakirodalmak feltérképezésében és feldolgozásában.

Tantárgy tematikus leírása

A hallgatók feladata:

280 óra szociális munkásként, önállóan, tereptanári szupervízió mellett végzett munka. valamint a 20 óra gyakorlat előkészítő és feldolgozó szeminárium.

A gyakorlat során a hallgatónak azokat a tevékenységeket – az esetkezelés, a csoportmunka és a közösségi munka fogalomkörébe tartozó tevékenységeket – kell végeznie, amelyeket egy képzett szociális munkás az adott intézményben és beosztásban végez.

A hallgató a tevékenységéről gyakorlati naplót ír, melynek részei a következők:

1. Az intézmény

- missziója,
- a szolgált népesség sajátosságai,
- szolgáltatások, a szolgáltatások megfelelése a szolgált népesség szükségleteinek,
- az intézmény tárgyi és humán erőforrásai,
- az intézmény kapcsolatai, helye a helyi szolgáltató rendszerben
- az intézmény története, kultúrája (a kliensekkel való kapcsolatok sajátosságai, belső viszonyok: felépítés, munkatársi kapcsolatok, vezetés, a konfliktusok megoldásának módja, ahogy beszélnek az ügyekről, stb.)
- a szolgáltatások megfelelő végzéséhez szükséges szakirodalom rövid ismertetése, előírászerű címléírásokkal (a szakdolgozat előírásaiban szerepel a hivatkozások és címléírások megfelelő formája)

2. A hallgató önértékelése a korábbi gyakorlatok alapján: milyen személyiségvonások, kompetenciák az erősségei és miben szeretne a gyakorlat során fejlődni.

3. Az esetek leírása, amellyel a hallgató a gyakorlat során dolgozott, legalább két részletes esettanulmány a beavatkozások és eredmények leírásával

4. A napi munka reflektív, azaz a tapasztalatok leírását és értelmezését is tartalmazó, naplószerű leírása

5. Záró önértékelés

6. A tereptanár értékelése

7. A gyakorlat elvégzéséről szóló igazolás.

A terepgyakorlat előkészítő és feldolgozó szeminárium programja:

1. megbeszélés

Célok:

- a gyakorlat céljainak megértése
- a feladatok és értékelési szempontok tisztázása

2. megbeszélés

Célok:

- a terepgyakorlat során szerzett tapasztalatok reflektív feldolgozása,
- a hallgatók intervenciók repertoárjának és tudásának bővítése,

- stresszmenedzsment-készségek,
- esettanulmányok elkészítésének segítése.

3. Értékelés, lezárás

A gyakorlat időtartama: **A gyakorlatot a félév utolsó előtti hetéig be kell fejezni!**

(Külön megbeszélés alapján más időbeosztásra is van lehetőség.)

A gyakorlathoz kötődő dokumentumok végső leadási határideje a tanulmányi időszak utolsó hete.

Félévközi számonkérés módja: A második tantermi gyakorlati órára a hallgatónak az első esettanulmányból be kell szóban számolniuk.

Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése:

A terepgyakorlat értékelését annak teljesítése és a kapcsolódó dokumentáció hiánytalan leadása jelentik.

Kötelező és ajánlott irodalmat a terephelyen végzett szolgáltatások irodalma jelenti. Ezt a hallgató feldolgozza, és ennek eredményei szintén bekerülnek a terepnaplóba.

Az összefüggő gyakorlat szakmai vezetője:

Dr. habil. Szabó-Tóth Kinga

Miskolci Egyetem BTK

Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete

Miskolc Egyetemváros 3515

E-mail:kinga.szabo.toth@uni-miskolc.hu

Tel.: +36 20 9806243